

MONOGRAFIJA MUZIČKI KLJUČ TRENE JORDANOSKE

Dimitrije Bužarovski*, Viktorija Kolarovska-Gmirja

Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“, Fakultet muzičke umetnosti u Skoplju, RS Makedonija

Jordanoska, T. [Jordanoska, T.]. (2020). *Muzički ključ – Beleške za prвите makedonski пијаноштимери* [Musical Key – Notes on the First Macedonian Piano Tuners]. Скопје: Факултет за музичка уметност. стр. 55. ISBN 978-9989-2381-5-4. (elektronsko izdanje).

Monografija *Muzički ključ – Beleške o prvim makedonskim klavirštimerima* obrađuje veoma važan aspekt makedonske muzičke kulture, kome se do sada posvećivalo malo ili nimalo pažnje. Dobro naštimovani klaviri su preduslov za održavanje većine muzičkih događaja, posebno na polju ozbiljne muzike. Uvođenjem okcidentalne tradicije na ovim prostorima i pojavom prvih klavira početkom XX veka, kako navodi autorka ove knjige, „prvi klavirštimeri angažovani na ovom prostoru postaju pokretačka snaga mehanike koja će stvoriti harmonski i polifon kontekst dobrotemperovane okcidentalne muzičke tradicije“.

Omniprezentni, od domova do škola i koncertnih dvorana, svedoci su svakog, i najmanjeg događaja u kompleksnom sistemu muzičke kulture. Njihovi memoari sigurno bi dosegli neke detalje koji bi promakli i najminucioznijim istraživačima, ali neprestano prezauzeti poslom (jer klavirštamera nikad nije dovoljno), ne uspevaju da prenesu svoj životni put ispunjen bezbrojnim susretima i doživljajima.

Zato rad Jordanoske daje jednu novu perspektivu makedonske muzičke kulture, od enigmi (a često i mitova) o pojavi prvih klavira, do brojnih događaja povezanih sa učešćem klavira u koncertnom životu i kasnije snimanjima u MRT-u, i, naravno, životni put klavirštamera bez kojih se makedonska muzička kultura u poslednjih sedam decenija ne može zamisliti. U uvodnom delu knjige Jordanoska se poziva na istoriju štimovanja i klavirštimovanja, stvarajući osnovu za obradu aktivnosti najvažnijih klavirštamera u Makedoniji u pomenutom periodu.

Prva predstavljena ličnost je Stevan Fazekaš, koji je očigledno bio podsticaj za izradu ovog rada. Kao legendarna ličnost među generacijama koje su delovale u pedesetim i ranim šezdesetim godinama 20. veka, ovom monografijom ostaje traj-

* dbuzar@t.mk

no sačuvan od zaborava, koji posebno pretil sa nestankom njegovih savremenika. Propraćena brojnim fotografskim i drugim materijalima, knjiga Jordanoske ukazuje na poseban značaj dela Stevana Fazekaša u najvažnijim formativnim godinama savremene makedonske muzičke kulture.

Sledi predstavljanje Aleksandra Trpkova – Aca, koji nasleđuje Fazekaša nakon njegove smrti 1963. godine (Stevan Fazekaš je rođen 1899. u Budimpešti). Delujući u vreme kada brojni vrhunski svetski umetnici već posećuju Makedoniju, Aleksandar Trpkov je stalni pratilac i svedok gotovo svih najvažnijih događaja, počev od prvih decenija osnivanja Visoke muzičke škole (kasnije Fakulteta muzičke umetnosti) u kojoj je zaposlen kao štimer, preko održavanja klavira u Studiju 3 Radio-televizije Skoplje, do koncertnih podijuma u Skoplju i, posebno, na festivalu „Ohridsko leto”.

Tradicija se nastavlja sa klavirštimerom Kiretom Risteskim, koji je treća figura koja daje najznačajnije konture klavirštimitovanja u Makedoniji u periodu od sedam decenija. On, poput svojih prethodnika, postaje neizostavni deo svih najvažnijih muzičkih događaja. Ono što ih ujedinjuje jeste činjenica da je on, kao i njegovi prethodnici, ne samo klavirštimer, već i majstor za održavanje i reparaciju instrumenata, što je posebno važna i složena profesija koja nije identična sa klavirštimitovanjem. Obrazovan na Fakultetu muzičke umetnosti, odlučio je da se posveti klavirštimitovanju, a u ovoj instituciji je sa malim prekidom zaposlen skoro četiri decenije. Posebno je važno što svoje znanje prenosi na sinove Bojana i Danijela, što uvodi i porodičnu tradiciju ove profesije u Makedoniji.

Jordanoska se takođe osvrnula i na druge ličnosti koje obeležavaju istoriju klavirštimitovanja u Makedoniji. Među njima je, svakako, najvažniji Ladislav Palfi, doajen pijanističke interpretacije u Makedoniji.

Iako je reč o detaljnom istraživačkom i teorijskom radu, stilistika Jordanoske, a posebno brojni opisani događaji, doprinose čitljivosti i obraćaju se široj javnosti. Obrađeni artefakti deponovani u arhivi BuzAr podstiču druga slična istraživanja, koja će doprineti daljem rasvetljavanju istorije makedonske muzičke kulture.